

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.ketab.ir

تأویل قرآن در کلام امیرالمؤمنین علیه السلام

مؤلف:

سیده لعیا آیت اللهی

فصلنامه علمی و پژوهشی
سنجش و دانش

- سرشناسه : آیت اللهی، سیدعلیا، ۱۳۶۴-
عنوان و نام پدیدآور : تأویل قرآن در کلام امیرالمؤمنین علیه السلام / مؤلف سیدعلیا آیت اللهی.
مشخصات نشر : تهران: سنجش و دانش، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری : ج. ۲۷۲ ص.
شابک : ۳۵۰۰۰۰ ریال-7-2992-05-622-978 :
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
پادداشت : کتابنامه: ص. ۲۶۲ - ۲۷۲.
موضوع : علی بن ابی طالب (ع). امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- دیدگاه درباره تأویل
موضوع : Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Views on hermeneutics
موضوع : قرآن -- تأویل
موضوع : Qur'an -- Hermeneutics
رده بندی کنگره : ۹-BP3A
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵۱۵
شماره کتابشناسی ملی : ۴۱۳۶۴۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

www.ketab.ir

عنوان: تأویل قرآن در کلام امیرالمؤمنین علیه السلام	 www.sanjesh.ir sanjeshodanesh@iran.ir
مؤلف: سیده لعیا آیت اللهی	
ناشر: سنجش و دانش	
نوبت چاپ: چاپ اول - ۱۴۰۱	
تیراژ: ۳۰ نسخه	
شابک: ۷-۲۹۹۲-۰۵-۶۲۲-۹۷۸	قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال
نشانی: میدان انقلاب. خیابان انقلاب. خیابان دانشگاه. پلاک ۱۲۶. تلفن: ۰۲۱۶۱۲۶	
««کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد»»	

فهرست مطالب

۱.....	پیشگفتار.....
۲.....	فصل اول.....
۳.....	کلیات.....
۸.....	تبیین موضوع.....
۸.....	سابقه و ضرورت.....
۱۳.....	فصل دوم:.....
۱۳.....	تأویل:.....
۱۴.....	مقدمه.....
۱۵.....	معنا شناسی واژه تأویل.....
۱۵.....	معنی لغوی تأویل.....
۱۶.....	تأویل در اصطلاح.....
۱۶.....	تأویل در نزد مفسران.....
۱۸.....	تمایز تفسیر و تأویل.....
۱۹.....	واژه تأویل در قرآن.....
۱۹.....	معانی کلمه تأویل در قرآن.....
۲۴.....	تأویل آثار حدیث.....
۲۵.....	بررسی واژه تأویل در نهج البلاغه.....
۲۶.....	باطن و حقیقت قرآن.....
۲۷.....	تأویل ناصواب.....
۳۰.....	تأویل قرآن در کتب تفسیر.....
۳۲.....	تأویل در کتب آسمانی.....
۳۳.....	تأویل قرآن از دیدگاه امیرالمؤمنین (ع).....
۳۳.....	علم تأویل در انحصار رسول خدا و اوصیای بحق او.....
۳۷.....	تفسیر به رأی.....
۴۰.....	فهم قرآن کریم.....
۴۲.....	اولین راه: فهم قرآن به وسیله قرآن.....
۴۳.....	دومین راه: فهم قرآن به کمک اهل بیت.....
۴۶.....	راسخان در علم.....
۴۸.....	تأویل راسخین و تأویل جاهلین.....
۴۹.....	مفهوم رسوخ در علم در نظر مولای متقیان.....

۵۳		امیرالمؤمنین علیه السلام و قرآن
۵۴		امیرالمؤمنین علیه السلام و تأویل قرآن
۶۰		مراتب تأویل و درجات مؤمنین در فهم قرآن
۶۴		نتیجه
۶۶		فصل سوم:
۶۶		شیوه های بیانی تأویل در کلام امیر مؤمنان (ع)
۶۷		مقدمه
۶۸		خطبه ها و نامه ها
۷۰		احتجاجات و مناظرات
۷۳		مناشدات
۷۶		مفاخرات
۷۷		نصایح و وصایا
۸۱		احادیث تفسیری
۸۱		پاسخ به پرسش ها
۸۴		ادعیه و مناجات
۸۷		زیارت ائمه :
۸۷		نتیجه
۸۹		فصل چهارم
۸۹		موضوعات تأویل آیات قرآن در کلام امیرالمؤمنین (ع)
۹۰		مقدمه
۹۰		مبنای دسته بندی احادیث امیرالمؤمنین (ع) در تأویل قرآن:
۹۱		معرفی موضوعات تأویل قرآن
۹۱		بخش اول: معرفی اهل بیت: در قرآن کریم
۹۲		بخش دوم: معرفی دشمنان اهل بیت: در قرآن
۹۳		بخش سوم: سنت ها و امثال قرآن کریم
۹۴		بخش چهارم: بیان تأویل احکام و فرائض
۹۴		معرفی اهل بیت: در قرآن کریم
۹۶		بیان ولایت و امامت ائمه هدی:
۹۶		الف) آیاتی که ظاهر و باطنشان درباره ولایت و امامت اهل بیت است:
۹۶		عصمت امامان
۹۷		ب) آیاتی که تأویل آن درباره ولایت و امامت اهل بیت است:
۹۷		آل یس در قرآن

۹۸.....	اهل الذکر در قرآن.....
۱۰۰.....	صله رحم آل محمد:.....
۱۰۱.....	رسول خدا و امیر مؤمنان پدران معنوی امت.....
۱۰۲.....	ایمان به ولایت شرط عمل به آیه مودت.....
۱۰۳.....	امانت الهی.....
۱۰۳.....	بیوت و باب الله.....
۱۰۴.....	حجت خدا و شاهدان خلق.....
۱۰۶.....	سائق و شهید خلق در قیامت.....
۱۰۶.....	ولایت اهل بیت: مراد از صدق در قرآن.....
۱۰۷.....	صادقین.....
۱۰۸.....	عمل صالح.....
۱۰۸.....	الذین آمنوا.....
۱۰۹.....	معنی ایمان و معرفی راشدین.....
۱۱۰.....	ولی الله.....
۱۱۱.....	صراط.....
۱۱۱.....	وقتی امام صراط است، طبق آیات فوق جذابی از اقام همان انحراف از راه مستقیم پرستش و شناخت خداست و تنها کسانی از عبادت خدا سربلندی می کنند که به آخرت ایمان نهانند.....
۱۱۴.....	دین قیم.....
۱۱۵.....	مفلحون.....
۱۱۶.....	خیر البریه.....
۱۱۷.....	سابقون.....
۱۱۹.....	وسیله.....
۱۱۹.....	سبیل.....
۱۲۰.....	سلم.....
۱۲۱.....	فضائل اهل بیت.....
۱۲۱.....	اعتراف به ولایت.....
۱۲۲.....	ایمان به خدا.....
۱۲۳.....	عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ.....
۱۲۴.....	أفضلیت علی (ع).....
۱۲۵.....	صلوات.....
۱۲۵.....	فضل و رحمت.....
۱۲۶.....	نجوی.....

پیشگفتار

تأویل، باطن و حقیقت آیات قرآن است که علم به آن، منحصر در خاندان نبوت است. همانطور که اساس دعوت و جنگ‌های رسول خدا^۹ برای پذیرش تنزیل قرآن بود؛ حضرت علی (ع) برای آموزش و تحقق تأویل آن، تلاش نمود. زیرا یادگیری تأویل از منظر امیرالمؤمنین (ع) ضروری‌ترین آموزش لازم هر مسلمان قبل از دانستن احکام شرع است. اما نمود غفلت از این مسئله آنجاست که تا کنون، تفسیری موضوعی از بطن آیات از کلام امیرالمؤمنین (ع) گردآوری نشده؛ لذا در این پژوهش که به روش کتابخانه‌ای صورت گرفته، تفسیر باطنی قرآن از امیرمؤمنان (ع) به صورت موضوعی با شرح مختصری از کلام معصوم (ع) تنظیم می‌شود تا با نمایش تواتر معنوی احادیث تأویل قرآن، به طریق هدایتگری قرآن برای امام رهنمون شویم.

بررسی شیوه و قالب بیان سخنان حضرت امیر (ع) در تأویل آیات قرآن، راهگشای انتخاب و فهم احادیث تأویلی است. حضرت علی (ع) در بیان تأویل قرآن در برابر دشمن بیشتر به شیوه احتجاج و گاه مناشده، احقاق حق می‌نمود ولی اکثر تأویلات قرآنی را در قالب خطبه‌های غراء یا نصایح گرانمایه به خانواده یا اصحاب سر خود بیان فرموده است.

بر اساس دیدگاه حضرت علی (ع) دسته‌بندی موضوعی احادیث تأویلی، طبق حدیثی از ایشان به چهار بخش اصلی و زیر شاخه‌هایی ارائه شده و مبین آن است که باطن آیات قرآن به امام و ولایتش دعوت می‌نماید، خداوند حکیم به وسیله‌ی بیان حقیقت خیرات در آیات قرآن، ائمه هدی را معرفی نموده و با ذکر شرور، مصداقی برای دشمنان ایشان ارائه کرده است. همان‌طور که ظاهر آیات، عمل به فرائض و نیکی‌ها را دعوت می‌کند و از بدی‌ها باز می‌دارد، باطن آن نیز به حقیقت و سرچشمه نیکی‌ها (ائمه هدی:) و بدی‌ها (جبت و طاغوت‌ها) اشاره می‌نماید و درجه ایمان فرد بسته به

میزان معرفت و حب و بغض برای خداست که درجاتی از اطاعت ولی خدا را در پی دارد و این همان معنای دینداری است. سنن و امثال قرآن نیز برای هدایت بسوی اهل بیت: است که این یکی از مصادیق زنده و جاری بودن آیات قرآن است.

با تنظیم تأویل موضوعی احادیث مشابه به اسناد اهل سنت نیز ثابت می شود که محوریت حقیقت و باطن قرآن، اهل بیت: و دعوت به ولایت و اطاعت از ایشان است و توجه به این مهم در مفاهیم قرآن، ضمن افزایش وحدت اجتماعی، سهم بسزایی در رشد ایمان مسلمانان حقیقت خواه دارد.

www.ketab.ir